

1. Indledning

Der findes to vidt forskellige indkomstopgørelser, nemlig opgørelser over henholdsvis den funktionelle og den personelle indkomstfordeling.

Den funktionelle indkomstfordeling dækker over fordelingen af samfundets indkomster på produktionsfaktorerne jord, arbejdskraft og kapital. Denne fordeling af indkomsterne belyser nationalregnskabet. Det funktionelle indkomstfordelingsbegreb har således fokus på, hvorledes indkomsten er fordelt mellem profit og løn, mens det personelle indkomstfordelingsbegreb har fokus på, hvorledes indkomsterne er fordelt mellem individer og familier.

Denne publikation søger at belyse den personelle indkomstfordeling. Indkomstopgørelserne er hovedsageligt baseret på oplysninger fra skattesystemet. I det omfang det er muligt, er skatteoplysninger suppleret med oplysninger om skattefrie indkomster som fx børnetilskud og boligstøtte mm. Sigtet med publikationens indkomstopgørelser er at medregne alle indkomster, som personen eller familien har til rådighed i løbet af året.

Ud over ovennævnte indkomstopgørelser i nationalregnskabet og opgørelserne i denne publikation opgør Danmarks Statistik også en beslægtet lønstatistik.

Forskellen mellem denne publikations lønopgørelser og lønstatistikens lønopgørelser er primært, at lønopgørelserne i denne publikation er årsopgørelser, hvor gennemsnitsberegningerne er foretaget uden hensyn til personernes årlige arbejdstid. Lønstatistikken tager derimod hensyn til sammenhængen mellem månedsløn og arbejdstid. Lønstatistikens opgørelser sigter mod at beskrive den gennemsnitlige timeløn for forskellige faggrupper i hhv. den private, den offentlige og den kommunale sektor.

1.1 Personstatistik og familiestatistik

Indkomststatistikken indeholder både person- og familieopgørelser. I indkomstanalyser vil man i nogle situationer med fordel benytte personens indkomst, mens man i andre situationer får mere nyttig information ved at se på familiens indkomst.

Ønsker man fx at vurdere indtjeningssevnen for forskellige uddannelsesgrupper eller faggrupper, vil det være oplagt at se på forskelle i personindkomsten.

Ønsker man derimod at vurdere levevilkår, vil det oftest være mere naturligt at se på familiens indkomst. Personindkomsten afspejler langt fra altid personens levevilkår – en person som ikke selv tjener særligt meget, men som deler økonomi med en anden person som tjener godt,

vil jo tilhøre en familie med god levestandard, til trods for at personen ikke selv bidrager med en stor indkomst.

1.2 Hvad er indkomst

Ved årets indkomst forstår man de penge samt værdien af de goder, som er erhvervet i løbet af året og som personen eller familien kan forbruge, uden at forringe deres formue.

Der er i indkomstopgørelserne ikke taget hensyn til de indkomster, der unddrages skattevæsenet. Ifølge sagens natur ved vi ikke meget om disse skatteunddragelser, men umiddelbart synes nogle erhverv bedre "egnede" end andre til at sikre sig disse sorte indkomster. Det er desuden tænkeligt, at holdningen til skatteunddragelse, og dermed også omfanget af sort arbejde, kan variere med andre baggrundsvariable så som alder, geografi osv.

Indkomsterne i denne publikation stammer som nævnt hovedsageligt fra skattesystemet, og der skelnes overordnet mellem de tre indkomsttyper: erhvervsindkomst, overførselsindkomst og formueindkomst.

Erhvervsindkomst omfatter løn og overskud af selvstændig virksomhed, overførselsindkomst omfatter bl.a. pensioner, dagpenge og andre indkomster fra offentlige myndigheder, og formueindkomst omfatter renter og andet afkast af kapital.

1.3 Hvordan måles indkomst

Denne publikation anvender overvejende nominelle indkomster, dvs. indkomsten angivet i kr. og øre. Et andet nyttigt indkomstbegreb er realindkomsten, som udtrykker den mængde goder, man kan få for sine penge.

Realindkomsten giver et billede af indkomstens købeevne. Det er egentlig ligegyldigt, om man har en indkomst på 200.000 kr. eller 500.000 kr., det der er afgørende er, hvor mange varer og tjenester man kan købe for indkomsten.

Til at belyse indkomst og indkomstforskelle for et givent år er de nominelle indkomstbegreber gode. Ønsker man at vurdere udviklingen i indkomsterne over en årrække, bør man tage hensyn til, at prisstigninger hen over årene har forringet indkomstens købeevne. I denne publikation benyttes realindkomstbegrebet kun i afsnit 5, hvor det vil blive beskrevet yderligere.

Ud over det faktum at prisstigninger forringer indkomstens købeevne hen over årene, er der også andre forhold som skal overvejes, inden man konkluderer ud fra de nominelle indkomster.

Nogle personer bor alene, og nogle bor sammen med andre. Det er vel rimeligt at antage, at familier med mange familiemedlemmer total set behøver en højere indkomst end små husholdninger for at opnå samme "velfærd".

Det koster mere at mætte en familie på seks personer end familien, som blot består af en enkelt person. Men familien på seks har nogle stordriftsfordele som betyder, at de ikke behøver en indkomst der er seks gange så stor som den enliges indkomst, for at opnå samme velfærd. Familien på seks behøver jo ikke 6 aviser, 6 køleskabe osv.

Ved indkomstsammenligninger, hvor man ønsker at belyse befolkningens velfærd, benytter man derfor ofte ækvivalerede indkomster frem for de nominelle beløb.

Ved at ækvivalere indkomsten tager man hensyn til de stordriftsfordele, der opnås ved at bo flere sammen. Begrebet ækvivalensindkomst vil blive brugt og forklaret yderligere i afsnit 2.6.